

El Gironès

ANY I

BIBLIOTECA PÚBLICA
GIRONA

NUM. 5

Redacció i Administració:
PLAÇA INDEPENDENCIA, 16. — Ent.

Diumenge 12 de Mars de 1916

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Girona, trimestre 1'50 ptes.
A fóra 2'00 "
Numero solt 0'10 "

LA LLENGUA CATALANA A L' AJUNTAMENT DE GIRONA

En el número anterior no poguerem donar més que una impressió general sobre la penúltima sessió del nostre Ajuntament. Però lo que en ella passà i lo que en ella s'hi digué mereix un comentari més extens i una ponderació més detallada.

Triomfà aquell dia l'ànima catalana que, amb vigoria solemnia feu vibrar el nostre caríssim company Sr. Masó en son magistral parlament. S'aprova la proposició que ja coneixen nostres llegidors i amb aquest motiu se feu un acte d'afirmació catalana que encara que migrat, perquè tornem a repetir que el contingut de la proposició es un senzill acte de cortesia a lo que 's mereix tots els honors i preferències, té importància davant la pettesa de mires i l'esquifidesa d'esperit català que demostren tenir molts dels regidors.

A Girona, el Catalanisme, i per consegüent, les reivindicacions de Catalunya, té verinosos enemics que voldrien o consentirien que nostra Patria se desnaturalitzés o deixés d'existir. Aquest enemics són de dos classes: els uns, gent que no es catalana i no tenen gens de les nostra sang i anima i els altres, els més repugnants, catalans que no més ne son per naixença ja que reneguen de tot lo més essencial a la seva ànima i s'ajupirien a tots els jous que 's desnaturalitzessin i que 's deixen influenciar per l'odi dels que hem senyalat en primer lloc.

El cau on malparlen de tot lo que té esperit català, allí on se forjen totes les conjures i s'enardeixen els despits i la seba de quatre catalans inconscients, és el «Casino Gerundense». En aquella casa quasi cada nit hi sentireu cridar contra totes les nostres coses més característiques amb una sanya inmillorable. I en la biblioteca del Casino fou on se tancaren la nit avans en «Tuyet, Bassols i Companyia», per a preparar l'escomesa contra la proposició que l'endemà havia de discutir-se. Allí se prepararen els arguments i intentant se'trenqués l'acord prè per la majoria dels regidors maurins i l'ensibornament frustrat de la minoria republicana per a que retirés la firma de la proposició o se retirés avans de la votació.

No gosant ni poguent combatre d'una manera descarada a la nostre llengua excelsa se proposaven matar la proposició al·legant que ningú l'havia atacada. Aquesta era la tasca encomenada al vot particular quals fonaments queien davant la realitat, ja que rescents eren els atacs d'En Royo Villanova al Senat, la maquiavèlica comunicació d'En Maura i l'atmosfera d'odis aixecada a son entorn, además de que el Sr. Sagrera havia protestat de que 's presentés una proposició escrita en català.

Tirat a terra el fonament del vot particular d'una manera lògica i convincent per l'il·lustre cap de la minoria regionalista Sr. Quintana, fou noblement retirat pel seu firmant Sr. Oviedo qui, a pesar de no ésser català, en tota la discussió

no manifestà gens de la passió i ceguera que tingueren els impugnadors de la proposició i procedí amb aquella correcció que mai li hem vist desmentida en les sessions municipals.

Els qui tingueren la gosadia d'esser els únics impugnadors de la proposició foren els Srs. Bassols i Sagrera. L'impugnació fou ridicolíssima, tant que fins feien llàstima, sobretot el primer qui després de l'aclaparadora filípica d'En Masó, quedà desconcertat, pàl·lid, blanc com el marbre, tremolós. En Sagrera cada cop que badava la boca feia riure a regidors i públic.

Seria bó que s'haguessin taquigrafiat llurs paraules. Aixís podria conèixer tothom l'insubstancialitat que tenen, la migradesa de conceptes i la torpesa d'expressió. Es ben simptomàtic que els qui voldrien esborrar el vert de nostre raça son les mentalitats mes estèrils i insignificants que com el Sr. Sagrera ni saben fer la ressenya d'una conferència que

per més que ho publiquin sota el seu nom, d'ell no més ne son la firma i la rúbrica.

El Sr. Bassols contra de la proposició esgrímí l'arma d'una esmena, en la redacció de la qual no hi havia sigut sol, en lo que s'hi deia: «apreciar el municipi su uso (de la llengua catalana) en todos aquellos órdenes de costumbres particulares, dejando para lo que sea oficial el idioma nacional para todos los efectos de la administración del Estado, conservando y mejorando así las lenguas regionales como el idioma oficial conforme anhelan todos los verdaderos patriotas catalanes españoles...» L'enrevessat estil d'aquesta esmena fá de difícil comprensió el que vol dir i el Sr. Bassols tampoc demostrà que l'arribés a entendre.

Al principi del debat parlà enfàticament el Sr. Bassols del partit lliberal «al que he pertenecido toda mi vida». Aquesta afirmació quedà desmentida quan el senyor Masó li retregué que l'any 1897

assistia com a delegat en l'Assamblea que l'«Unió Catalanista» celebrà en aquesta ciutat, votant i firmant les memorables declaracions que en la mateixa s'acordaren i entre les quals n'hi havia una que deia: «Volem en primer lloc la llengua catalana amb caràcter oficial.»

Are fá 19 anys, doncs, que el Sr. Bassols no era pas lliberal sino catalanista. Llavors, que no era «en sus mocedades» com replicava, puig que tenia 35 anys, el Sr. Bassols era soci del «Centre Catalanista» de Girona i assistia com a delegat en les Assamblees de l'«Unió Catalanista». Llavors volia que la nostra llengua fós l'única oficial a Catalunya; are fá de D. Quixot prenent ofegar-la en la vida oficial i oficinesca.

Contestant a l'aplastant catilínia de Sr. Masó, deia En Bassols que ell *tolerava* que 's parlés i s'escriguessin proposicions en català. ¿Que vol dir aquesta tolerància que tant sovint invocava? Per a parlar la llengua catalana, ni nosaltres, ni els regidors, ni ningú hem de menester el permís del Sr. Bassols. Hi enraonarem tant si ho *tolera* com no. Afegia que com que comprenia que en alguns municipis no els fora possible enraonar en castellà, perxó *tolerava* que ho fessin en català. ¿Que 's creu el Sr. Bassols que vivim mercès a la seva tolerància?

Encare deia més: «Yo he respetado siempre que se hable en catalán». ¡Aquella sí que 's bona! No ho respecti ¡que reberà el seu correctiu! además que aquí no respectaria seria a vosté mateix al no respectar la seva llengua.

I amb tot això voldriem sapiguer que vol el Sr. Bassols. Perque si volgués que els regidors parlessin en castellà hauria de començar ell per fer-ho, ja que no cal que tinguin pretensions i que consti: EL SR. BASSOLS EN LES SESSIONS DE L' AJUNTAMENT NO PARLA MAI EN CASTELLA. Pronuncia amb millor o pitjor *assiento*, moltes paraules castellanes, pero el que és castellà no hi parla, ja que una llengua no es solzament el vocabulari sino principalment la construcció, la sintaxi, i ell construeix en català i ho tradueix en castellà, *e trosso mateixo*, resultant un llenguatge de *municipal*. I es que el Sr. Bassols per més que no vulgui, té en son dins quelcom que no *tolera* ésser menyspreuat i se rebela descobrint-li el *panyo*.

En la dita esmena s'hi parla de l'idioma nacional, sobrentenent-se per tal, el castellà. I amb aixó además de fer tasca suicida, s'hi palesa sempre una manca absoluta d'il·lustració i erudició. A Espanya hi han varis idiomes nacionals, si guent tan nacional el castellà com el català, el gallec, el vasco i fins el portugués, ja que Portugal es tan espanyol com Castella i Catalunya, encare que visqui independent de les altres nacionalitats ibèriques que formen un sol Estat.

I entre aquests idiomes nacionals, el català es el que té més excel·lències. No ho diem nosaltres. L'il·lustre arqueòlec i humanista castellà En Manuel R. de Ber-

Conviccions polítiques del Sr. Bassols

Fent de catalanista

L'Assamblea general de delegats de l'«Unió Catalanista» celebrada a Girona el dia 25 d'Abril de 1897, formulà i aprovà per unanimitat unes declaracions que en extracte contenen les següents afirmacions:

«Catalunya per raó de sa personalitat té perfecte dret a sa autonomia.

I en us d'aquesta autonomia:

VOLEM EN PRIMER LLOC LA LLENGUA CATALANA AMB CARÀCTER OFICIAL.

Volem que siguin catalans tots els que a Catalunya desempenyin càrrec públics.

Volem Corts Catalanes, no sols per a estatuir nostra legislació civil sino tot quan se refereixi al règim intern de la nostra terra.

Volem que a Catalunya radiqui el poder judicial.

Volem ser arbitres de nostra administració en tots sos rams i manifestacions.

Entre els delegats presents a l'Assamblea que varen aprovar aquestes declaracions hi havia

D. FREDERIC BASSOLS, procurador

Foren publicades aquestes declaracions per l'«Unió Catalanista» i com a suplement al núm. 106 de *Lo Gironès*.

Actuant d'anti-català

El dia 11 de Febrer de 1906 siguent arcalde de R. O. del govern lliberal, el senyor Bassols, i amb motiu de celebrar-se a Girona el miting de Solidaritat catalana, acte amb el que s'inicià el patriòtic alçament de tot Catalunya, per ordre de l'Arcaldia varem escampar-se carros de sorra pels carrers de la ciutat, per a facilitar les evolucions de la força pública de caballeria, esperant el senyor Bassols que tindria ocasió de carregar contra els catalans solidaris, com també vá negar-se a cedir el Teatre per a que pogués celebrar-se el miting.

El dia 9 de Maig de 1906 l'Ajuntament de Girona vá pendre l'acord d'assistir en corporació a Barcelona al memorable homenatge de Solidaritat catalana del dia 20 de Maig, portant-hi la bandera de la Ciutat.

El senyor Bassols exercint d'Arcalde de R. O. i presidint la sessió votà en contra.

El dia 18 de Maig el senyor Bassols com arcalde-president de l'Ajuntament, vá enviar una comunicació a tots els regidors, fent-los-hi sapiguer que «he suspendido la ejecución del acuerdo (el del dia 8) por lo que toca a que los señores concejales del Ayuntamiento de mi presidencia, asistan a la fiesta meritada concurriendo con carácter corporativo, llevando la bandera de la ciudad y ostentando la representación del Ayuntamiento.»

El dia 3 de Març de 1916, el senyor Bassols votà en contra la llengua catalana en la sessió del Ajuntament.

langua en su erudita obra «Los bronces de Lascuta, de Bonanza y de Ajustrel» (Malaga, 1881), assegura que el genuí representant en la península de l'antiquíssim idioma ibèric, es la llengua catalana i que el castellà es l'idioma peninsular que compta amb menys elements nacionals, essent una barreja de diverses llengües estrangeres, entre les que predomina la llatina sense conservar la característica pronunciació hispànica que es lo que més sobressurt en el català-iber i en el gal·lec-celta. En aquestes i altres consideracions se funda l'il·lustre arqueòlec per a deduir que essent el castellà descendent del celtíber, es un dialecte del català i del gal·lec, el primer dels quals es el més antic de les llengües parlades a Espanya i el que amb més raó pot considerar-se com verdaderament nacional.

Una altre de les prodigioses frases inventades pel Sr. Bassols en el decurs de la seva peroració, i que repetí varies vegades era: «Jo soy catalán-español y español-catalán». Aixó és una definició d'una especie de català que voldria el Sr. Bassols, despullat de totes les seves característiques, la més essencial de les quals es la llengua, pero que no seria espanyol, sino un simple castellà, perquè Espanya no es Castellà, sino el conjunt de varies nacionalitats i si algun dia els catalans deixessin esborrar sa niçaga podrien formar una Castella d'extensió més o menys gran, però deixarien d'esser espanyols, convertint-se en castellans.

El Sr. Sagrera emulà al Sr. Bassols en lo de la tolerància i el respecte al idioma català, diguent que siguent oficial l'acte que celebraven devia enraonar-se en castellà i ell per a donar exemple... enraonava en català, lo que li advertiren alguns regidors, quedant-se ell fresc com si sentís ploure. S'oposà, també, a que les proposicions s'escriguessin en català i digué que devien escriure-se en espanyol. Aixó ho digué fent un gran crit al que respongué el Sr. Font, observant-li que devia voler dir en castellà, perquè el Sr. Sagrera es, també, d'aquells qui no saben que es una aberració, com diu En Menendez i Pelayo, parlar de la llengua espanyola, referint-se a la castellana.

L'únic argument del Sr. Sagrera consistí en dir que s'havia de complir la llei, demostrant que les desconeixia per complert ja que no hi há cap llei que obligui a fer el que deia el Sr. Sagrera, ademés que per demunt de les lleis humanes hi ha les lleis naturals i divines i quant els preceptes d'aquelles s'han separat d'aquestes, dever hi há en corregir-les i quan a un particular li arrebacen un objecte i no li restitueixen, se'l pren; igualment un poble si li arrebacen la llengua, que és son millor tresor, sino li tornen, te dret a pendre-se-la. I si tant amic es del respecte a les lleis, podria dir-nos el senyor Sagrera si es complir amb l'article 11 de les Ordenances de 1830, tenir obertes dues farmacies, i amb el 7 de les mateixes Ordenances posar a la porta el rètol de Doctor sense tenir aquest titol? I aquest incumpliment de la llei va contra la salut pública, i serveix per enganyar a la gen.

Tant el Sr. Bassols com el Sr. Sagrera invocaren son amor a Catalunya, afirmant estimar-la com el qui més. No som nens per a que 'ns ensibornin llurs paraules. No sòm acaparradors de l'amor a Catalunya, però els hi neguem llur pretingut amor. Per més que 'ls enfadi, afirmem que no estimen a Catalunya. L'amor se mostra amb fets i no amb paraules vanes. Devant del problema nacional de nostre poble no més hi há que un dilema qui no es amb ell contra d'ell es. Es mentider l'amor a Catalunya de qui com el Sr. Bassols després de la seva actuació catalanista té taques en la seva vida pública com les de no deixar anar la bandera de la Ciutat a la gran manifestació de la Solidaritat i l'ordenar que s'en-

sorressin els carrers a fi de facilitar la tasca de coaccionar el dret dels catalans que 's reuniren en nostra ciu at per a realitzar el primer acte d'aquell gran alçament patriòtic. I ni ell, ni el Sr. Sagrera, tindrien per un bon fill en aquell que en el seu pare se limités a saludarlo per pura cortesia i l'admetés a casa sols en les habitacions arreconades, sense considerar-lo de la familia en qualsevol acte trascendental.

Els enemics de la llengua catalana tingueren un escolà d'amén. Aquest fou el Sr. Canal qui no digué pero votà en contra. I aquest es aquell mateix que abans de les eleccions cercava qui li redactés un comunicat fent demostracions d'amor a Catalunya i el publicava en els diaris per a que els electors no 'l confonguessin ant els maurins anti-catalans d'En Tuyet i el noi Puig als qui dirigia agres censures.

Demunt d'aquels tres regidors qui no volgueren retre homenatge a l'inmortal Llengua Catalana caigui la maledicció de Catalunya sobirana.

Per als qui voteren la proposició, sentint-se catalans abans que tot, nostre aplaudiment xardorós i una felicitació entusiasta, sobretot per als deu firmants de la mateixa, a l'enteresa i patriotisme dels quals se deu la victoria.

Per als qui subratllaren i avalaren llur vot amb càlides paraules una encaixada fraternal. Primerament per als nostres estimadíssims amics i companys, D. Albert de Quintana i D. Santiago Masó que estigueren eloqüentíssims; el primer defensant brillantment la proposició i el segon pronunciant un admirable elogi de la nostre parla.

I després per el Sr. Coll qui valentment afirmà que, per més que estigués afiliat a un dels partits generals espanyols, se sentia, abans que tot, català i si alguna vegada els seus sentiments de tal fossin ferits pel seu partit, deixaria immediatament d'esser conservador. Per el Sr. Font i Fargas qui, en nom de la minoria jaumista, declarà que havien firmat la proposició amb convicció i entusiasme, car, de no fer-ho, haurien traïdonat alhora a Catalunya i al partit tradicionalista. Per al ba lle Sr. Llobet qui afirmà rodonament que no podia haver-hi cap català que 's negués a votar, lo que demanava la proposició i rebutjà, amb llògica irrefutable l'esmena del Sr. Bassols, car acceptant-la adjudicaria una censura a lo que ell tenia com gran honor d'haver parlat sempre en català a les sessions, per més acte oficial que fós, tant des de que s'assegué en els escons com a regidor, com des de que ocupa la presidència de la corporació. Per la sinceritat del senyor Leal proclamant-se fervent autonomista. Per la valentia del Sr. Regàs d'anar a demostrar els seus sentiments i exposar-se als crits d'alguns baladriers del maurisme local.

Firmaren la proposició els senyors Quintana, Font i Fargas, Coll, Leal, Ensesa, Masó, Solá, Noguera, Rohí i Ferrer.

Votaren a més la proposició els senyors Oviedo, Ibáñez, Serra, Regàs i President Llobet.

S'hi adherí posteriorment el senyor Mateu.

Votaren en contra els senyors Bassols, Sagrera i Canal.

COMENTARI

Si jo fos regidor

Si en Pons hagués sigut regidor en aquella memorable sessió del Ajuntament, haguera demanat la paraula per a dir:

«Honorables senyors regidors: Després dels meritíssims parlaments dels meus admirats i entranyables amics senyors Quintana i Masó, poques coses queden a manifestar dintre la modestia en que ac-

tuem. Solsament venim a recollir la manifestació d'un sentir que va congriant-se en aquesta sala, després de les paraules pronunciades pels senyors Bassols i Sagrera.

Es un sentiment d'ironia que fins a no saltres arriba de l'ànima del nostre poble, d'aquest poble que sab teixir al entorn de la testa dels regidor, ultimament esmentats, tot un enfilall de somriurers, que vindrán a formar una corona humorística per ludibri a la simplicitat, a l'inconsciencia i al ridícol que tantes simpaties manifesta per tot-el que s'enterca en anar contra la corrent i contra principis ja consagrats.

Entenem que 'l debat toca al seu fi. per que després de parlar per boca dels senyors Bassols i Sagrera, la veu de totes les coses visibles, sobra la veu de tota disquisició seriosa.

Anem doncs ben dretament a la finalitat que motiva les nostres paraules. Aquest regidor vol presentar també la seva proposició.

(En Pons aleshores traguent un paper de la butxaca, llegiria).

«El canceller que suscriu, té l'honor de sotmetre al Consistori la següent proposició: que l'Ajuntament acordi honorar la suau i dolça llengua castellana, no consentint cap acte que vingui a posar-la en ridícol i sigui motiu justificat de mofa o escarni.»

Brevíssima ha de ser la defensa que fem de la proposició que acabem de llegir. Si guent la llengua la manifestació més genuïna de l'ànima del poble, car n' es l'ànima mateixa, entenem que sigui la que 's vulgui aquesta llengua, tot home de bon sentit ha de protestar davant d'un menyspreu que se li fassi, sobretot si redunda alhora en un motiu d'escarni per la mateixa.

Tenint aixó en compte nosaltres no podem consentir la burla continuada que 's fá a la llengua castellana, dita pels ignorants espanyols, per part d'alguns dels regidors d'aquest Consistori; especialment per part del senyor Bassols que no fá sinó barbotejar un llenguatge indefinit sols interessant per una filologia humorística. De la mateixa manera so licitem del seny patriòtic de la Presidencia que prengui una resolució per a que 'ls serenos no cantin les hores en castellà.

Mereix més respectes, senyors regidors, la llengua del Estat Espanyol, aquella llengua d'abundant i gloriosa literatura; aquella llengua quals armonies fan les delícies de les muses; pró que en boca de certa gent, desapareixen tots els seus encants, tant, que al sentir Cervantes aquestes boques i saber que aquest llenguatge tan plé de bastardia es el seu idioma, s'amagaría set pams sota terra plé de vergonya i d'ignomia.

Nosaltres com a bons catalans ens complauem en vindicar aquesta llengua de les ofenses ocasionades pel senyor Bassols i avans pel senyor Tuyet, i si es que la llei municipal no té cap article per a fer enmudir veus filològiques i gramaticalment sacrílegues, criminals de lesa parla, jo conjuro al geni castellà i sinó materialment per lo men. s en un sentit espiritual que condemni a silenci i callament perpetuo a vergonya eterna al home que postergant la seva llengua propia, fá escarni i befa malparlant les altres.

Senyors regidors: per el bon nom del Concell municipal gironí, castiguem al senyor Bassols, sinó amb mides legals que no tenim, per lo més fent lo objecte de l'irrisió de totes les generacions, encara que acordant dirigir al cap del Govern de Madrid la següent comunicació:

«Ajuntament Girona sol·licita V. E. procuri dictar disposició castigant al que sistemàticament parla malament el castellà, en actes en que 's natural usar la llengua propia.»

Si aixís s'acordà jo se jors, retiro la meua proposició, amb la conciencia tranquila d'haver interpretat el sentit del poble de Girona, amb la seguretat de que 'l nostre Ajuntament mereix una carta de felicitació del President de l'Academia Espanyola, que tan zel demostra a favor de la llengua castellana, encara que no proposi com nosaltres, castigar als qui fan escarni, usant-la en actes voluntaris com un senzill municipal o com un sereno incult.

I si tan arribés, senyors, el nostre poder de castigar, imposariem callament perpetuo a homes com el senyor Sagrera que amb contumacia incalificable vé demostrant que no sab expressar en cap forma correcte, el

seu pensament encara que les nostres sospites arriben, sen. ors, a creure que 'n la seva simplicitat política, a ell, com al senyor Bassols, els hi es molt difícil formar criteri indispensable i pensament propi.

No tinc res més a dir.»

PONS.

L'oficialitat exclusiva del castellà es anti-constitucional (9)

II

Deyam en el anterior article que l'imposició del castellà com a únic idioma oficial implicava una coacció, una falta de llibertat en la emissió del pensament contraria al art. 31 de la Constitució y que produeix en la vida práctica funestos resultats.

Efectivament: De que el llenguatge castellà siga de fet — ja que no de dret — l'únic idioma oficial, resulta que en exàmens, oposicions, informes forenses, discursos parlamentaris y acadèmics, y en els actes oficials de tota mena els castellans (!) se troban en una situació molt mes ventajosa, en unes condicions molt mes favorables que els demés espanyols. Com que ells s'expressen en el seu idioma natural, lo parlan, coneixen y senten millor que 'ls altres, y en igualtat de coneixements de la materia de que se tracti, y fins tinguentne menys, llueixen molt mes que els espanyols no castellans per la facilitat de l'expressió, per la costicitat dels giros, per el major coneixement del léxich, per la puresa de la pronunciació y per la justesa en la manifestació dels conceptes. Aixó els fá aparentar una superioritat que no tenen, y que no aparenterian si, com els altres espanyols, haguessin de produhirsé en una llengua estranya imposada, y aixís obtenen destins y càrrechs que semblan merescuts y en realitat no ho son, mentres que quedan postergats els qui no han tingut la sort de naixer en terres de llengua privilegiada.

De manera que aquell article 15: «Tots els espanyols son admisibles als empeos y càrrechs públichs segons llur mèrit y capacitat resulta, en la práctica, un mite, una irritant falsetat, car un gran esforç intelectual, una molt major dóssis d'aplicació y d'estudi necessita el fill de Catalunya, o de Vasconia pera neutralitzar la desventaja del idioma y posarse al nivell d'expressió dels castellans, qui parlan tal com pensan, y no han de fer y desfer aquella doble traducció mental a que ens veyem obligats tots els qui hem d'estudiar en llibres escrits en llenguatge diferent d'aquell en que pensém y hem d'expressarnos també en llengua diferent d'aquella en que concebim y discurrém.

I no s'alegui el fet de que son molts els qui triomfan en oposicions a càtedres y càrrechs públichs tot y no tenir al castellà per llengua nadina, perquè el seu número no es proporcionat a la extensió y cultura dels territoris espanyols de llengua no castellana, y els qui vencen ho fan gracies a una major y mes penosa preparació que 'ls seus companys fills de terres castellanes. ¡Ah! que pochi castellans guanyarian plassa y exercirian ab lluiment el càrrech si les oposicions se fessin en català, per exemple, y en català haguessin després de actuar sempre!

¿Quina es, sinó la conducta que observan els castellans qui viuen entre nosaltres? Encare que de molts anys visquin a Catalunya y en català parlin en la vida familiar, may s'atreveixen a presentarse en públich parlant català, ni en català escriuen cap llibre. ¿Per qué? Perque coneixen prou bé l'inferioritat en que els coloca l'esser de diferenta parla. La traducció previa, de que parlavam suara, els entrebana, absorbintos una atenció y energia intel·lectual precioses, els modismes els desconcertan y la pronunciació deslluhiará son parlament. I lo que ells no

volent fer, per no apareixer en una vergonyosa inferioritat, ens ho fan fer a nosaltres, creient que ells estan en el seu dret y que nosaltres tenim el *deber* de complaure'ls (2). De aqui es que resulte la mort a l'article 12, y ademés destruida l'igualtat de drets y debers entre els espanyols, com veurém, si a Deu plau, en el proxím número.

J. P.

(*) Per indicacions del autor, respectem la seva ortografia.

(1) Entenem aquí per *castellans* no sols els naturals de les dos Castelles, sino tots els qui tenen al castellà com a llengua materna, que les lites dels pobles es la llengua qui les marca y no les ratlles arbitràries de la Geografia oficial.

(2) Prescindint de la qüestió de dret, cal aquí notar un fet. Els castellans, encare que de petits estigan a Catalunya ni de paraula ni per escrit se arriscan a actuar en català y si algun ho fa—cas raríssim—se queda a una altura menys que regular: en cambi els catalans, al poc temps de viurer en terres castellanés, y fins sense estarhi, sols ab l'estudi de la gramàtica y llibres castellanés, parlan y escriuen correctament en castellà y moltes vegades ab singular facilitat y elegancia. Aixó significa, o que ells no volen apendre la llengua del país about menjan el pa o que no poden. Lo primer acusaria orgull o gauduleria, y lo segon paleseria que llur forsa de comprensió y d'assimilació es forsa inferior a la nostra.

D' ELECCIONS

Un setmanari local que s diu *El Reformista* que segueix la política del pintoresc D. Melquiades i que generalment se produeix en mig d'una gran insipidesa, en les electorals del seu darrer número, dona una nota que sorpren per la fondíssima ironia de que fa us. I diem que sorpren precisament perquè no creiem que l'agudesa política pogués existir en el camp, encarcarat i mine, del reformisme gironí.

Parlant de les eleccions de Vilademuls, pondera lo molt desgraciat que ha sigut sempre aquest districte, que mai ha pogut veure arrelat un diputat que sapigués «bienquistarse de sus electores». Ara empró pel districte de Vilademuls ha sonat l' hora de la redempció. El que ha d' obrar el miracle (no riguis irònic llegidor amable) es D. Lluís Ballbé de Gallart.

Diu el festiu cofrere:

«Es el señor Ballbé de Gallart, persona de grandes merecimientos; es joven, catalán, simpático, activo, inteligente y orador elocuente. Es, además, el prototipo de los hombres atentos, cumplidos y serviciales, y estas circunstancias que le ganarán prontamente la voluntad de los electores de Vilademuls, unidas a las muchas simpatías con que ya de antiguo cuenta en la comarca, harán indiscutible su triunfo.»

El señor Ballbé de Gallart es persona que domina las cuestiones agrícolas e industriales, y es un liberal; por convicción y temperamento, lo cual junto a sus dotes personales le harán el diputado ideal que el distrito necesita.»

Realment es tot aixó extraordinari i d' un humorisme sagnant, en quant se refereix a les seves dotes d' intel·ligència i sobre tot d' oratoria car no creiem que hi hagi ningú que l' hagi sentit parlar gaire estona seguida.

No sabíem que dominés les qüestions agrícoles i a pesar de dir-ho *El Reformista*, ens permetem posar-ho en interrogant i admiració. En quan a les qüestions industrials sols se sab d' aquell senyor que s representant dels extintors «Minimax», i aquest deu ser l' única ventatge pel districte, car amb un candidat així està assegurat d' incendis.

Sabem també que el senyor de Gallart Ballbé, es un gran *chauffer* i que actuant de tal vingué per terres de Figueres en les derrerres eleccions generals. Debia ser aleshores quan li semblà que per aquelles rodalies podia presentar-se també com candidat a diputat car podia ostentar títols tant valiosos, com el de conèixer-lo per haber-hi estat encara que sols hagués sigut de pas.

Sabem altres coses relatives al senyor de Ballbé Gallart, com per exemple la relativa a la seva afiliació política, que s una dada interessant d' autobiografia. Diu el senyor Gallart i de Ballbé que s (pasmal llegidor subtil) *alfonsí salvatellista. Tableau!*

Lo que s cert es el *charmant* físic del senyor Ballbé Lluís de Gallart, que a lo dels *Minimax*, a lo del *chauffer* i a lo de la filiació política, s hi ajunten unguents i pomades, com a títols únics per donar *llustre* a la seva candidatura.

Mereix doncs el premi d' humorisme el periódic *El Reformista*, a no ser que la gazetilla que publica fòs d' aquelles que diuen *se suplica la inserción*, en qual càs no hi hauria res a dir perquè seria lo més natural.

El passat dissapte hi hagué en aquesta Ciutat els primers preparatius en visites a les eleccions generals que s' avehien, fent-se al consegüent mercat de vots.

El senyor Peyra acompanyat del senyor Tuyet, llençava somriures al quatre venis, encara que l' activitat bellugadissa del seu contrincant Sr. Fournier el deixava enderrera, com si aquest li digués: *quan tú hi vàs jo ja n torno.*

Vegerem també al senyor Salvatella, que amb el governador anaven preparant el tinglado del Govern Civil, projectant renovar vells procediments, de coacció i actes en blanc. En aquestes converses debia intervenir-hi el senyor Ballbé de Gallart, D. Lluís, que veu en aquestes armes l' única esperança remotíssima que té.

Fins el senyor comte de Figols, casualment senador per Girona, s' atrevia a actuar d' electorer, quan lo únic que la gent coneix es el seu nom.

La passada setmana estigué entre nosaltres el futur diputat pel districte de Vilademuls, D. Pere Rahola, qual personalitat política i parlamentaria es prou coneguda per a que necessiti l' elogi a que s fa acreedora.

Tampoc necessiten ponderació les altres qualitats del nostre amic, en contraposició a lo molt que per lo vist necessiten de publicitat i *hombó* les del seu contrincant. I es compren aixó tant més quan aquest ningú sab qui es, perquè vé i aon va, i en cambi el senyor Rahola es fill de casa i amb personalitat propia de tothom reconeguda.

La lluita serà doncs en el districte de Vilademuls de menys intensitat que lo que molts creuen, tenint en compte que totes les superioritats tan personals com polítiques, estan del costat del candidat regionalista.

Sols pot ser pintoresca la batalla, per si hi hagués factors externs, que s volguessin inmiscuir excessivament en la lluita.

Ens escriuen de Puigcerdà:

LA VEU DE CATALUNYA publica un article sobre el nomenament d' alcalde de R. O. de Vilanova i Geltrú a favor del senyor Arnabat, contra la decidida voluntat d' aquell Ajuntament i de tota la vila.

Un cas semblant ha succeït a la vila de Puigcerdà, ja que el ministre ha nomenat alcalde a un regidor de la minoria de l' Ajuntament, pseudo-reformista, elegit també per minoria, foraster i mal vist per la gran majoria de la vila.

La quasi totalidad dels puigcerdanésos no han tornat encara de la sorpresa que els causà el poc respecte que el ministre de la Governació senyor Alba ha tingut a l' Ajuntament de la capital de la Cerdanya, que lliurement nomenà alcalde a un digne ciutadà, don Eugeni Esteve, a l' interar-se que el Govern renunciava (al moment de constituir-se l' Ajuntament) a la prerrogativa que té de nomenar-lo. I la sorpresa ha estat més grossa perquè mai s' havia usat allí semblants procediments propis solament d' aquests governs que patim.

Fa dol i fàstic, a l' hora, veure com l' arbitrariedad més censurable destrueix, en poques hores, obres, iniciatives i renovacions, que han cosat alguns anys.

Així eis governs de Madrid fan «patria».

Juventut Católica - Regionalista

Les Converses setmanals de la "Juventut"

Les col·lectivias o agrupacions, sobre tot aquelles que com la nostra perseguen fins tan enlairats deuen preocupar-se de quelcom més que proporcionar esbarjo recreatiu als seus elements, deuen endinçar-se per regions més elevades procurant-los-hi quelcóm més solid i eficaç. Es necessari moure's dins un cercle d' a ció ben diferent per a palpar el dia de demà un resultat més o menys pràctic.

Es una equivocació pensar, que tota actuació per a ser califada de profitosa ha de traslluir-se al exterior. Molts creuen que com més estridentes i vibrants son les actuacions i propagandes, son també tan més positives i eficaces; és a dir, mesuren el valor d' una actuació sigui en el sentit que s vulgui, per son gran de publicitat, per la nota estrident més o menys exagerada.

Aixó no es exacte: Son en gran nombre les actuacions de les quals apenes n' hem esment, i en canvi realitzen tasques merituosimes, d' un valor gran. Son aqueixes les actuacions quietes pro persistents, constants. Es la tasca espiritual.

Es a mon jui aquesta tasca la més convenient per assolir els fins que perseguim. Convé que ls joves ja que per dissort, els governs no s' han preocupat d' ensenyar-nos les grandeses de la nostra Patria, trobem ont poguér satisfer nostres desitjos. El coneixement de la nostra llengua, de la literatura, de l' historia de Catalunya amb les seves manifestacions artístiques no ha d' esser-nos indiferent, car del seu coneixement depenja el que nosaltres estimém o no a la nostra patria.

De moment, no ns serà possible estendre la nostra actuació tal com desitjaríem; haurém de limitar-nos amb molt menys; la nostra tasca serà preparatoria per a més tard emprendre una nova ruta; avui per avui, fem l' aprenentatge, i quant el uemà no llunyà arriui, procurarem que ns trobi fruits assaonats, compenetrats d' uns mateixos ideals i sentiments.

Amb les «Converses» forjarém les nostres intel·ligencies, adquirim nous coneixements i laborarém un pervindre que devindrà esperança per la Patria.

J. C. S.

CULTURA I ART

Com teniem anunciat, diumenge al migdia tingué lloc l' acte de *vernissage* de l' exposició de quadros originals del artista terrassenc, Antoni Badrinas, que fou un veritable èxit, dons es vegè concorregudíssim d' un públic selecte i intel·ligent.

Formen el total de l' exposició feta a «Athenea», vint i set dibuixos colorits d' assumptos alemanys i aital es tants de paisatges de Catalunya; a mes deu pintures al oli.

L' impresió que un en treu del conjunt de les obres es de que es tracta d' un artista estudiós i que sab buscar les notes de la Naturalesa; pero li manca aquella ànima que creiem han de tenir les manifestacions pictòriques i que sens aqueixa han de resultar fredes i amb poc ambient.

Lo que més ens p'au de l' actual exposició son els *olis* que revelen una lluita per a treure de la Natura tota l' intensitat de la seva bellesa. Els que sobresurten son els números 58, 60 i 61.

Una coral felicitació al artista Badrinas i a la Junta per haber-nos fet coneixadors d' un altre català que treballa per a enaltir el nom de la Patria.

No serà «La Malalta Fingida» de Galdoni l' obra que en Gual ens farà conèixer en en Teatre Principal. S' ha convingut en que ens dongui un representació de «Els pobres menestrals» original d' ell, i «Aridon i Amina» de Goethe traducció del mestre Maragall. A mes, en Gual donarà una conferencia sobres art dramàtic. La data senyalada per aquest aconyement artístic, es el dia 18 del que cursem i serà organitzat per la Junta de Athenea, els socis de la qual, tindran una forta bonificació, del preu de les localitats.

Esperem amb veritable desig aquesta nova manifestació que prepara la primera de les nostres societats culturals i desitgem en surti del tot beneficiada.

Després de l' exposició den Badrinas, vindrà seguidament una altra exposició interessantíssima que ha assolit a Barcelona, en les Galerías Dalmáu, un èxit d' aquells que esclaten, sincers i grandiosos.

Aquest artista havia sigut entre nosaltres una temporada i tenia el seu taller de pintura i escultura al carrer de Pedret. Es un fill de Torroella de Montgrí i el seu nom, Martí Gimeno, es apreciat per tots els artistes pintors que han sigut davant d' un dels seus quadros originalíssims. A mes de lo exposat a Barcelona, sembla hi ha l' intenció de completar-ho amb les seves obres escultòriques que es creu poguer acoblar i que seran justament aplaudides.

Corones dentals Audouard
de 24 Kts., fetes a mida i col·locades en dos hores, estalviant viatges i visites inútils.—De 20 a 30 pessetes.

Estudis i dictàmens radiogràfics
d' anomalies de la dentició en els infants i d' enfermetats dels ossos i demés desordres de les sinuositats bucals

PONTS - BRIDGES - INLAYS
i treballs d' or a preus convencionals.

St. Francisco 12-1er. -- GIRONA

Mercat de Girona
Dia 11 Març 1916

Productes agrícoles	Màxim		Mínim	
	Ptes.	Cts.	Ptes.	Cts.
Blat (els 100 Kgs.)	34'00		33'00	
Ordi "	30'—		29'50	
Sécol "	30'00		29'00	
Civada "	29'00		28'50	
Blat de moro "	32'00		31'00	
Fasoles "	62'00		61'00	
Faves "	34'00		33'00	
Pésols "	—'—		—'—	
Cigróns "	49'00		47'00	
Arroç "	70'00		48'00	
Fasols "	60'00		58'00	
Garrofes "	17'75		17'00	
Fenc (el quintar metric)	—'—		—'—	
Palla "	—'—		—'—	
Patates "	22'50		17'50	
Arrels i tuberculs	—'—		—'—	
Llana blanca	230'00		230'00	
id. negra	220'00		220'00	
Vi (el hectòlitre)	60'00		50'00	
Aiguardent "	—'—		—'—	
Alcohol "	—'—		—'—	
Oli d' oliva	135'00		120'00	
Formatges (el Kilo)	05'65		05'00	
Greixos "	02'75		02'50	
Bacallà sec "	01'85		01'75	
Cavalls (per cap)	—'—		—'—	
Mules "	—'—		—'—	
Burros "	—'—		—'—	
Vaques "	550'00		500'00	
Cabres "	—'—		—'—	
Porcs "	—'—		—'—	
Bous "	650'00		500'00	
Gallines (una)	05'50		03'50	
Pollastres "	03'50		02'50	
Ous (dotzenes)	01'30		01'20	

Fortes - Imprenta - Girona

GRAN FÀBRICA

d' Aiguardents,
Licors,
Aixarops,
Vermouth,
i vins selectes
de

JAUME REGÁS

Pont Major de Girona

Grans premis en les Exposicions universals de L'ris (1878) i de Barcelona (1888)

SOMBRERERIAde **RAIMONDA CREUHET**

Rambla Llibertat-22 - (Sota les voltes)

Gran assortit de sombreros i gorres de totes classes.

Trajos per a nens**F. SOLÀ****Optic i Joier**

Rambla de la Llibertat, - 26

GIRONA**Busquets i Llapart****BANQUERS**

Ciutadans 5 i Ferreries Velles 6. — GIRONA

Telefons: Urbà, 88 - Interurbà, 53

Comprém i veném, a l'acte, tota classe de valors nacionals i estrangers.

Realitzém amb gran ventatja, totes les operacions de

BANCA, BORSA, CANVI, VALORS i CUPONS

Dalman Carles,
Plà i Cia.

Editors. -- GIRONA

Fabrica de Galetes i Biscuits

DE **SALVADOR PLAJA**

Premis en les Exposicions Internacionals del Tibidabo i de Barcelona

Telèfon 204 - Figuerola 33. - GIRONA

PERE M. CARRÉ

Habilitat de Classes passives, de Presons i de Sanitat
CENTRE ADMINISTRATIU
Representació d'Ajuntaments, fabricants i particulars.

(Unic despatx amb consulta gratis als Ajuntaments)

Representant en Barcelona i Madrid

Carrer de la Forsa, 8, 1er. - Girona

Telèfon interurbà núm. 40

ESMERAT SERVEI D' AUTOS**I COTXES DE LLOUER**

DE

J. PLÉ, BOSCH Y Cia.

Ciutadans, 10 i Ronda Figuerola

Telèfon 221

Telèfon 236

Especialitat en carruatges per a empreses particulars i oficials, casaments, bateigs i enterraments, etc., etc.

Economia en els preus

GRAN ESTABLIMENT
de **MANUEL PUJADAS**

Antiga CASA BONET, fundada en 1840

Abeuradors 10 i 12**Rambla de la Llibertat, 39****GIRONA**

Camiseria, Merceria, Perfumeria, Llenceria,
Optica de Precisió

mnens assortit en Corbates, Teixits i genres de punt per a la temporada d'hivern
ESPECIALITAT EN ELS ENCÀRRES

SABÓNS*Barangé***BARCELONA,
GRANOLLERS, GIRONA****Alfred Ferrer****SASTRE-MODISTO**Plaça Constitució, 4, 1^{er}i Plaça Bell-lloch, 2, 2^{on}**GIRONA****IMPREMPTA****I LLIBRERIA****D. TORRES****OBJECTES****D' ESCRIPTORI****GIRONA PL. CONSTITUCIO, 9****SASTRERIA SUAVI**de **J. Fernandez**

Ciutadans - 18

Tall inmillorable.
Les mes altes novitats
en tota temporada

Perruqueria de
R. CARBÓ

Ciutadans, 16 (Hotel Italians)

Especialitat en el tall del cabell i barbu

Servei esmerat

i antisèptic.

Abonaments

especials

Estanislau Aragó

Procurador dels Tribunals

Ciutadans -- 5. -- GIRONA

De 9 a 12 i de 6 a 9**Josep M.ª Riera i Pau**

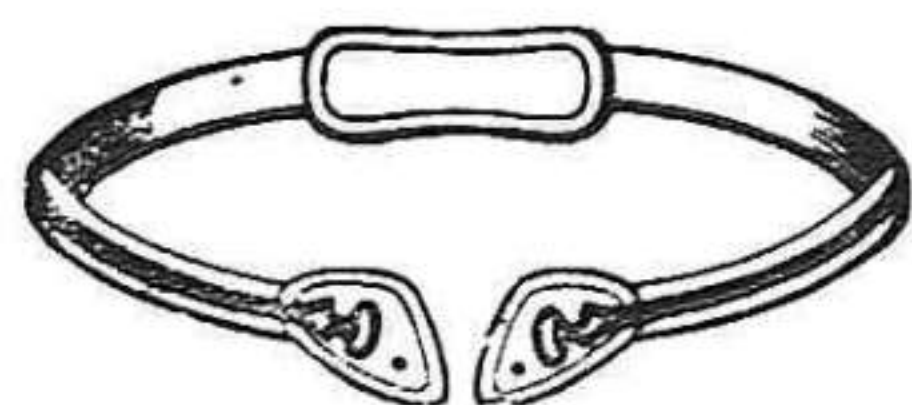
Metge Especialitzat en Malalties de

GOLA, NAS i ORELLES

Consulta de 9 a 12

NOU DEL TEATRE - 1 - 1er.

(cantonada a la plaça del Vi)

LA CREU ROJA

FARMACIA
ORTOPEDIA
PERFUMERIA

F. de A. Roca

Gabinet Ortopèdic per a la colocació de tota mena d'aparells per a corregir les deformitats del cos humà.

Especialitat i grans existències en**Braguers i Faxes ventrals**

SERVEI PERMANENT

Plaça del Oli. - Girona

EL GIRONÉS

PERIÒDIC SETMANAL

Política, Literatura, Art, Ciència, Informació Local i Comarcal

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Girona trimestre	1'50 ptes.
A fòra	2'00 "
Numero solt	0'10 "